

نگهداری مرغهای تخمگذار با سنین مختلف موجب افزایش آلودگی کریزای عفونی می شود. البته اعمال مدیریت صحیح میتواند چنین خطری را به حداقل برساند.

کریزای عفونی بیماری است که در اکثر کشورها از اهمیت اقتصادی برخوردار است. بیشترین ضررهای اقتصادی بعلت افزایش تعداد مرغان وازده است که باید از گله حذف شوند و کاهش قابل ملاحظه تولید تخم مرغ به میزان ۱۰-۴۰٪ می باشد خطر بیماری از جنبه تاریخی یکی از مهمترین مشکلات در فارم های مرغان تخمگذار است که چند سن نگهداری می شوند؟ زیرا چنین واحدی مانند يك سالن بزرگ بوده این بدان معنی است که محدود کردن بیماری به يك سالن غیرممکن می باشد و بیماری معمولاً به سالن های دیگر فارم گسترش خواهد یافت.

چه چیزی باید در این باره بدانید؟

کریزای عفونی بیماری حاد تنفسی جوجه ها می باشد که توسط هموفیلوس پاراگالیناروم ایجاد می شود و خصوصیات آن ترشحات سرریزی یا موکوسی از بینی، ادم صورت، تورم ملتحمه و عطسه و بدنبال آن انسداد مجاری بینی و سینوس ها با ترشحات کثیف چسبنده با بوی گندیدگی می باشد.

با پیشرفت بیماری ترشحات پنیری شده و در سینوس ها تجمع یافته سبب تورم شدید صورت و بسته شدن چشم میشود.

ادم یکطرفی یا دو طرفی صورت ایجاد می شود. ریش های متورم خصوصاً در خروس ممکن است مشاهده شود.

آلودگی قسمت پائین دستگاه تنفس سبب ایجاد صدای رال تنفسی می شود پرنده ممکن است اسهال داشته باشد و مصرف آب و غذا معمولاً کاهش می یابد. در گله های تخمگذار کاهش تولید به میزان ۱۰-۴۰٪ علامت کریزای عفونی می باشد تلفات در این بیماری معمولاً کم بوده و تعداد مبتلایان زیاد می باشد همچنین دوره کمون کوتاه ۱-۳ روز می باشد.

عوامل تشدیدکننده بیماری شامل شرایط نامناسب سالن، انگل، و تغذیه نامناسب به حساسیت در مقابل بیماری و تداوم آن کمک می کند.

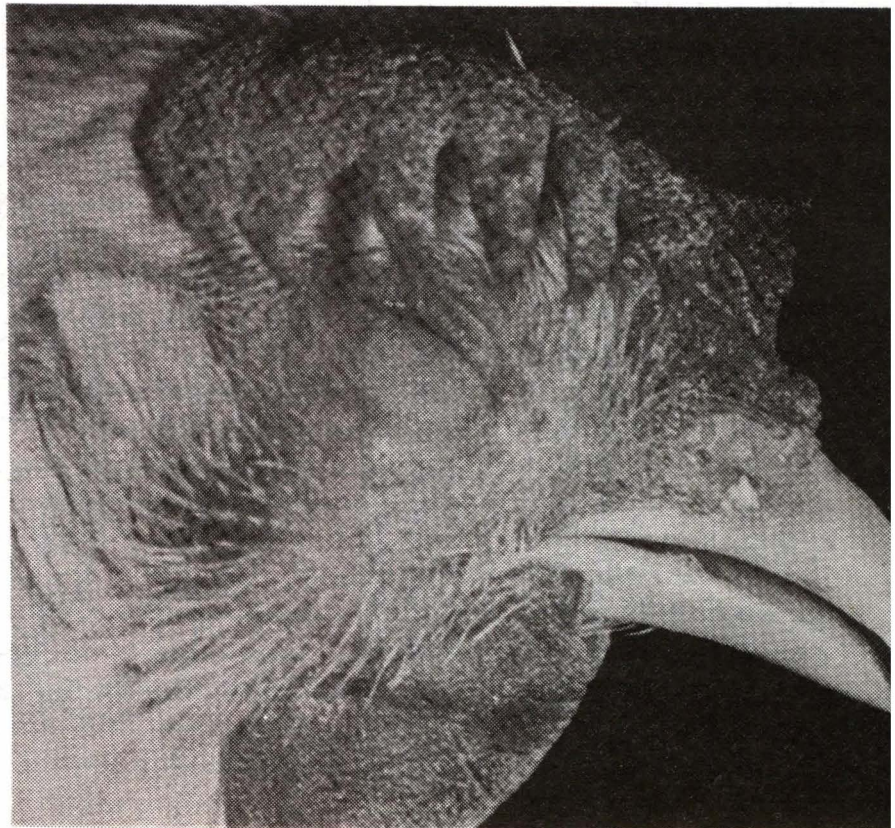
بیماری کریزا اگر با عوامل دیگر توأم شود معمولاً شدیدتر بوده و روند مزمنی خواهد داشت. این عوامل شامل مایکوپلاسما گالی سپتیکوم و مایکوپلاسما سینویه،

نگذارید کریزای عفونی سود شما را از بین ببرد

مترجم: داود مینوچهر

دانشجوی سال آخر دامپزشکی دانشگاه تهران

منبع: Poultry-Misset, April/May'87

نتایج وقوع کوریزای عفونی در گله‌های تخمگذار قفس و بستر

سیستم نگهداری شماره گله	قفس		بستر	
	۱	۲	۱	۲
تعداد مرغها زمان مشاهده ابتلا	۵۴۲۴۳	۵۷۴۸۸	۶۰۵۷۰	۳۰۴۹۲
سن گله‌ها زمان مشاهده ابتلا	۷۲-۷۶ هفته	۵۱-۵۵ هفته	۳۰-۳۴ هفته	۵۴-۵۸ هفته
استاندارد تولید تخم مرغ	۷۰/۲٪	۸۰٪	۸۸٪	۷۹/۲٪
تولید تخم مرغ زمان ابتلا	۵۶/۱۸٪	۷۱٪	۷۶/۵٪	۷۱/۳٪
تولید تخم مرغ ۴ هفته پس از تشخیص بیماری	-	۴۷٪	۶۳٪	۰/۵
درصد افت تولید	-	۳۳٪	۲۵٪	۲۹/۲٪
مرگ و میر تا ۴ هفته پس از تشخیص	۷/۴۲٪	۵/۲۳٪	۳/۲۴٪	۶/۳۵٪
تلفات معمولی	۱٪	۰/۸۶٪	۰/۵۶٪	۰/۸٪
توجه: از نظر سرولولویک این گله‌ها از نظر MG و MS و بعضی از نظر سویه IB-M41 مثبت بودند، لذا می‌توان آنها را بعنوان موارد پیچیده بیماری تلقی نمود.				

بیماری می‌شود و استرس و اکسیناسیون (واکسیناسیون با ویروس‌های زنده در طول آلودگی با هموفیلوس پاراگالینارم استفاده نشود) سرماخوردگی، گرمای بیش از حد، تهویه نامناسب، تراکم، کمبود آب و غذا از عوامل تشدیدکننده بیماری است برای حذف پرندگان حامل که بنظر میرسد منبع آلودگی باشند لازم است گله آلوده از بین برده شود و بعد از تمیز و ضدعفونی کردن جایگاه با جوجه‌های یکروزه جدید جایگزین شود.

بهرتر است سالن‌ها پس از تمیز شدن بمدت چند هفته خالی بمانند.

این عمل از نظر تئوری خوب است. و در صورت امکان سیستم All in, All out بکار گرفته شود. شما می‌توانید گله آلوده را درمان کرده و جدا نگهداری کنید تا گله جدید پرورش یافته جایگزین شود ولی گله جدید حساس خواهد بود بنظر میرسد پیشگیری و درمان طیور با مواد شیمیائی مثل آنتی‌بیوتیک و سولفامید ارزش دائمی نداشته و بعلاوه گران تمام می‌شود.

مطلب اساسی در اینجا این است که ماهیت پرورش چند سن طیور تخمگذار مانع از اجرای بسیاری از این ایده‌آلها می‌شود.

ایجاد ایمنی برعلیه کوریزای عفونی ممکن است هدف اصلی بوده روش اقتصادی‌تر کنترل آن در مناطقی باشد که بیماری در آنجا بومی است.

سندرم تورم سر که بیشتر مرغان گوشتی را مبتلا میکند و عامل آن شناخته نشده است و ممکن است پارامیکزو ویروس، کروناویروس، آنفلوانزا و یا اش‌ریشیاکلی، پاستورلا و بوردتلاستیپیکا باشد.

آلودگی با آلکالیون فکالیس: بیماری بسیار واگیر قسمت بالای دستگاه تنفس در مرغان گوشتی و بوقلمون است که خصوصیت آن تجمع موکوس در بینی، تورم ناحیه زیرفکی، تنفس دهانی و افزایش ترشحات چشمی می‌باشد. از آنجائی که کوریزای عفونی اغلب با بیماریهای دیگر توأم است، بنابراین باید امکان وجود باکتری یا ویروس‌هایی را که در بیماری دخالت می‌کند همواره در ذهن داشت، خصوصاً اگر تلفات بالا باشد و بیماری به مدت طولانی وجود داشته باشد.

چگونه باید با کوریزای عفونی مبارزه کرد:

پیشگیری و کنترل: جدا کردن محل پرورش گله‌های جوان از گله‌های مُسن جهت پیشگیری اقدام شایسته‌ای است. بهتر است از عوامل دخیل در بیماری کوریزا مانند بیماری‌های تنفسی نیوکاسل (ND) برونشیت (IB)، لارنگوتراکئیت (ILT)، آبله طیور (FP)، بیماری مزمن تنفسی (CRD)، وبای طیور (FC) و E.Coli نیز اطلاع داشت و این بیماری سبب افزایش شدت بیماری و طولانی شدن دوره

اش‌ریشیاکلی، پاستورلا، برونشیت عفوی، لارنگوتراکئیت، نیوکاسل و آبله طیور می‌باشد. فرم مزمن آلودگی کوریزا، بامایکوپلاسما سینیوه و گالی سپتیکوم شایعتر است.

پرندگان حامل سالم یا مزمن بعنوان منبع اصلی آلودگی می‌باشند.

کوریزای عفونی اغلب بدنبال خاتمه درمان نمود می‌کند و حاملین حذف نمی‌شوند. مطالعات اپیدمیولوژیکی انتقال از راه هوا را به عنوان راه ممکن در ورود آلودگی پیشنهاد می‌کند.

هموفیلوس پاراگالیناروم ارگانسیم حساسی می‌باشد، که در خارج از بدن میزبان سریعاً از بین میرود، در ۲۲ درجه سانتیگراد، در مدت ۴ روز از بین میرود.

ترشحات در بافت‌های آلوده در ۳۷ درجه سانتیگراد به مدت ۲۴ ساعت و گهگاه تا ۴۸ ساعت خاصیت عفونت‌زایی داشته و در ۴ درجه سانتیگراد به مدت چندین روز خاصیت فوق‌را حفظ کرده‌اند ولی در داخل بدن بشدت مقاوم بوده و هیچکدام از داروها بنظر نمی‌رسد باکتری را از بین ببرد.

چگونگی تمایز کوریزای عفونی:

آلودگی با هموفیلوس پاراگالیناروم باید از بقیه بیماریها تمایز داده شود.

مایکوپلاسما سموز: مایکوپلاسما گالی سپتیکوم سبب ادم صورت و ترشحات بینی و همچنین کاهش تولید تخم مرغ می‌شود ولی ما می‌توانیم از طریق آگلوتیناسیون خون کامل روی لام، روش های سرولولویک دیگر و کشت آن را تفریق دهیم.

وبای مزمن طیور: در روند بیماری ریش‌ها متورم می‌شود و جراحات کالبد گشائی و نیز جدا کردن عامل بیماری کمک می‌کند.

آبله طیور: اگر گله واکسینه نشده باشد، جراحات روی تاج و ریش‌ها موجود می‌باشد.

کمبود ویتامین A: جراحات در مری و مخاط چینه‌دان و ملتحمه همچنین جراحات هیستوپاتولوژیک به تشخیص کمک می‌کند.

پان‌افتالمی: توسط اش‌ریشیاکلی ایجاد شده و جراحات در چشم ایجاد می‌کند.

آلودگی پزودوموناس بعلاوه E.coli: سبب آفت در سقف دهان می‌شود.

در ماتیت فانقاریائی سر همراه با پزودوموناس که سبب ادم صورت می‌شود.

ترجمه: مهندس فضائلی

منبع: S. Iqbalshah and Z.O.Muller

By-product utilization for animal production proceeding a work shop on applied research held in Nairobi, Kenya 20-30 September 1982 P49.

در پاکستان تراکم جمعیت در بخش کشاورزی زیاد است و سیستم کشاورزی غالباً بشکل خرده‌پا و از سطح تکنولوژی پایینی برخوردار می‌باشد. نوع و میزان مصرف فرآورده‌های گیاهی و دامی نیز بستگی به وضعیت اقتصادی آنان دارد، لذا تخصیص اراضی به انواع کشت محصولات نباتی مورد استفاده مستقیم انسانی و یا به امر دامپروری و تولید فرآورده‌های دامی و در واقع استفاده غیر مستقیم انسان از زمین کشاورزی نیز به وضعیت اقتصادی و تقاضاهای مردم بستگی دارد.

در مجموع حدود ۱۳٪ از اراضی قابل کشت به نباتات علوفه‌ای تخصیص می‌یابد که سهم عمده علوفه حاصله به مصرف حیوانات کاری می‌رسد. آمار تعداد نشخوارکنندگان کوچک و بزرگ نیز نسبت به منابع علوفه‌ای در کشور بسیار زیادتر است و دامداران هم متأسفانه به نگهداری تعداد دام بیشتر علاقمندترند تا اینکه به سطح تولید فکر کنند که این موضوع خود در ترکیب توده دامی کشور مؤثر است. وضعیت کنونی دام کشور بیش از هرچیز نیاز ضروری به بهبود مدیریت و بخصوص تغذیه کافی دارد چرا که تغذیه فقیر سبب غلبه بیماریها میگردد و به دنبال آن تشکیلات دولتی ایجاد شده بجای اینکه برپایه پیشرفت و بهبود دامپروری بناشده باشد ناچاراً درحد خدمات دامپزشکی خلاصه گردیده است [تقریباً نظیر ایران].

پائین بودن دانش دامداران و عدم آموزش و ارائه تکنولوژی (بخصوص علوم تغذیه و تعلیف) به آنان برشدت مشکلات می‌افزاید. عدم برنامه‌ریزی کامل و هماهنگ جهت فعالیتهای تحقیقاتی و نیز بکارگیری نتایج و اطلاعات

کاهش تولید تخم مرغ ۴۰٪ بود. این پرندگان با اریترومایسین، بمدت ۱۴ روز درمان شدند. در اول مارس بیماری در گله سالن شماره ۱ و ۲ مشاهده شد. این پرندگان ۳۰ هفته سن داشتند که با فلومکوئین بادوز ۱۲ میلی گرم به ازای هرکیلوگرم وزن بدن بمدت ۱۰ روز درمان شدند. ابتلاء ۷۰٪ ولی تلفات زیر سطح استاندارد بود.

در همان زمان ما چهره کریزا را در ۲ گله در سیستم بستر مشاهده کردیم که دارای سن ۵۴ و ۴۳ بودند.

نتایج آزمایشگاهی:

نمونه مستقیم از ترشحات سینوس‌ها که رنگ آمیزی گرم شده بود، باکتریهای قطبی گرم منفی را نشان داده که معرف هموفیلوس گالیناروم بود.

کشت روی آگار خون‌دار با استافیلوکوکوس اپیدرمیس با ۵٪ CO₂ انجام شد، رشد شبیه هموفیلوس پارگالیناروم بود. رشد در آگارخون‌دار (بدون استاف اپیدرمیس) در آگار مغزی و در آگار مک‌کانکی طی ۴۸ ساعت انجام شد.

آزمایشگاه مرکزی دامپزشکی وزارت کشاورزی صنعا (یمن) نتایج آزمایشات ما را در مورد جداسازی و تعیین هموفیلوس پارگالیناروم از نمونه‌های جوجه‌های آلوده تأیید کردند. ما می‌خواهیم ذکر کنیم که اگر واکسیناسیون برونشیت انجام شود این امر ممکن است آلودگی کریزای عفونی را پیچیده‌تر کند.

نتایج درمان:

ما نتایج خوبی در درمان کریزای عفونی با داروهای زیر بدست آوردیم.

۱- فلومکوئین بادوز ۱۲ میلی گرم به ازای هرکیلو وزن بدن در آب آشامیدنی یا غذا بمدت ۱۰ روز.

۲- کلوتراسیکلین توام با اریترومایسین و مولتی ویتامین با دوز بالا.

برنامه‌های ما برای کنترل: حذف گله‌هایی که از لحاظ اقتصادی سودآور نمی‌باشد. درمان گله‌های آلوده جوان و نگهداری جداگانه آنها تا خاتمه پرورش گله‌های جدید سپس کشتار گله‌های مسن و واکسینه کردن تمام گله جایگزین با واکسن‌های دو ظرفیتی.

تا اکنون و طی ۸ ماه ابتلاء کریزای عفونی، ما می‌توانیم اظهار کنیم که نتایج خوبی از طریق بکارگیری طرح‌های مذکور بدست آورده ایم. *

واکسن‌های تجارتي (باکترین‌ها) که توسط کمپانی‌های مختلفی درست می‌شود دارای سویه‌های سروتیپ دو تا سه اتوزن می‌باشد. صرف‌نظر از سرو تیپ ویژه، ایمنی با هموفیلوس دو یا سه ظرفیتی بنظر میرسد که در پیشگیری از بیماری نسبت به نوع مونووالان مفیدتر است.

درمان:

عوامل درمانی متعدد در کاهش شدت و روند کریزای عفونی مؤثر است گرچه هیچکدام از این داروها بنظر نمی‌رسد که باکتری کش باشد.

فلومکوئین با دوز ۱۲ میلی گرم به ازای کیلوگرم وزن بدن در درمان کریزای عفونی مؤثر بوده است. کلر تتراسیکلین و اریترومایسین ۱ گرم در لیتر آب آشامیدنی نیز مؤثر بوده است.

چندین داروی دیگر بنظر میرسد در درمان کریزای عفونی مؤثر باشد. برای مثال نالیدیکسیک اسید، استرپتومایسین، سولفامیدها باتری متویریم و توام با دو یا سه تا از این داروها.

تجارب نگارنده:

مایک سیستم نگهداری مرغان تخمگذار چند سن روی بستر داشتیم.

شیوع آلودگی کریزا تقریباً یک هفته پس از شروع فروش مرغها از سالن ۶ شروع شد. این مرغ‌ها ۷۲ هفته سن داشتند، در طی هفته ۱۹-۱۲ فوریه ۱۹۸۶، تلفات این گله ۱٪ و

